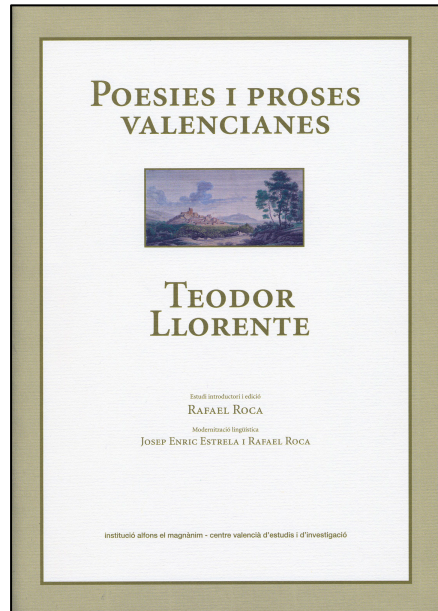

Víctor Pastor Banyuls

Ressenya a Rafael Roca Ricart, *Poesies i proses valencianes*, València, Institució Alfons El Magnànim-CVEI, 2016, 471 pp. ISBN 978-84-7822-697-9

Ressenyat per: Víctor Pastor Banyuls (Universitat de València)

La Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació ha tret a la llum un volum sobre Teodor Llorente i Olivares (1836-1911) que aplega l'obra completa de l'escriptor en valencià, en prosa i en vers, i amb les grafies actualitzades. El recull, titulat *Poesies i proses valencianes*, ha sigut preparat per Rafael Roca, professor de Filologia Catalana de la Universitat de València i especialista en la producció de Llorente i del segle XIX, que, per a la seua elaboració, ha comptat amb l'ajut del també filòleg Josep Enric Estrela, especialista en l'obra de Constantí Llombart, que s'ha ocupat de la modernització lingüística dels textos llorentins.

Sense dubte, aquest volum resultarà fonamental tant per als investigadors de la història de la literatura catalana com per als lectors en llengua pròpia, ja que facilita la lectura dels poemes dinovens, amb l'actualització ortogràfica, i, al mateix temps, aporta i compacta tota l'obra llorentina amb l'afegiment d'algunes composicions líriques fins ara inèdites, com la poesia titulada "Caritat", de 1885, i dos textos de prosa totalment desconeguts fins al moment: el discurs que Llorente pronuncià en octubre de 1906 a l'Ateneu Barcelonès i la necrològica que publicà a propòsit de la mort del seu amic Josep Enric Serrano i Morales, esdevinguda en març de 1908. En aquest sentit, cal no oblidar que la literatura valenciana elaborada a la segona meitat del segle XIX va impulsar, de manera decisiva, l'obra literària de les dècades posteriors. El moviment literari anomenat Renaixença, i compartit pels territoris d'amunt i avall de la Sénia i de les Illes Balears, no sempre ha estat valorat com caldria; ans al contrari, sovint ha sigut judicat tan apressadament o apassionadament com es vivien els anys de la Transició política estatal.

Tanmateix, aquell moviment fou alguna cosa més que un "fracàs" –com alguns estudiosos proclamaren fa dècades–, i calia una ingent obra d'arqueologia textual per tal de demostrar-ho, tasca a què s'han dedicat, d'ençà dels anys noranta, un llistat notable d'investigadors de la història de la literatura nostrada, entre els quals reïx el professor

Roca Ricart, que, amb els seus estudis, ha aportat el rigor i l'objectivitat necessaris per a delimitar el més encertadament possible el perímetre de les característiques de la producció literària valenciana dinovena. Així, entre d'altres volums, Roca ha publicat *Teodor Llorente, líder de la Renaixença valenciana* (2007), en què aplega la influència del literat en la societat valenciana i la seua enorme aportació cultural; *El valencianisme de la Renaixença* (2010), mitjançant el qual analitza els referents simbòlics de la poesia valenciana de l'època i la configuració de la identitat dels valencians; *La Renaixença valenciana i el redescobriment del país. El Centre Excursionista de Lo Rat Penat (1880-1911)* (2011), que recull l'activitat de descoberta intel·lectual –històrica i artística– que els protagonistes d'aquell moviment desplegaron per tot el territori valencià i més enllà; i, un segle després de la mort del patriarca de la Renaixença valenciana, coordinà el volum col·lectiu *Teodor Llorente, cent anys després* (2011).

En aquest sentit, si el 1983 Lluís Guarnier i Francesc Pérez i Moragón van publicar *Poesia valenciana completa*, i el 2013 Roca va preparar l'edició crítica de l'*Obra valenciana completa* de Llorente –encomanda per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua a propòsit del centenari–, ara, amb *Poesies i proses valencianes* (2016), posa en relleu l'obra completa del “patriarca” augmentada amb tres textos inèdits i l'actualització lingüística dels escrits, amb la qual cosa, a més de la divulgació que hi ofereix, el volum ajuda a delimitar, encara més, les característiques de Llorente, l'escriptor valencià més influent de la Renaixença i, per extensió, del segle XIX.

No debades, mitjançant aquestes pàgines, ens submergim en un viatge cronològic que comença amb les primeres composicions poètiques, que creixen amerades de romanticisme sentimental –“¿Per què per lo meu cor tan prompte no passà / com passà per lo món?”–, i culminen amb els versos pairals i floralescs més reeixits del moment, fonamentals per a plasmar la personalitat del país dels valencians i els sentits del poeta que “Derroca els murs, les serres aportella; / clava en l'erial perdut fonda la rella.” Precisament, és en aquests poemes que descriuen l'entorn i formen part dels certàmens poètics on trobem les peces llorentines més ben esbossades, conegudes i emblemàtiques, aquelles en què l'autor cantà amb notable habilitat el que ha sigut qualificat com “la bellesa humil.”

A més de la perspectiva global de l'obra llorentina, cal assenyalar la importància de les pàgines preliminars, tant de les línies introductòries –obra de Francesc Pérez i Moragón– com del llarg estudi inicial –obra de Rafael Roca–, on el lector fàcilment pot fer-hi un repàs dels darrers quaranta anys d'interés renaixencista: des dels primers intents de recerca –els passadissos de la tasca investigadora– en plena Transició democràtica, fins a l'anàlisi que realitza l'autor per tal d'ajustar-se a la figura de Llorente. És per això que Roca aporta les principals fites biogràfiques i bibliogràfiques de l'escriptor: poeta, periodista, traductor, polític, historiador... i també repassa la seua posteritat, tan plena de daltabaixos. En aquest sentit, la introducció subratlla l'interés literari i lingüístic no sols de l'obra lírica, que situa Llorente com l'autor valencià que més literatura i de major qualitat produí al segle XIX, sinó també dels textos en prosa, que permeten comprovar –més diàfanament encara, si cap, que les composicions poètiques– quina era la ideologia llorentina i quin el model de llengua que l'autor considerava més adient per a l'escriptura. Cosa que, des del punt de vista actual, resulta ben interessant i eloqüent, ja que cal no oblidar que Llorente fou el líder del Partit Conservador a València.

En conjunt, amb aquest volum Rafael Roca aconsegueix actualitzar la immensitat de l'obra literària en valencià de Teodor Llorente i Olivares, una producció que ajuda a percebre, a més de verificar, la importància cabdal que va suposar l'escriptor perquè en el nostre àmbit geogràfic es produïra més i major literatura en llengua pròpia